

Budapest, 1948, június 6.

feleltem 1948 júl. 19. szent

kedves Lukács György!

Ittartozkodásom óta több ízben kerestem a veled való személyes találkozó lehetőségét, de ez részben a te nagy elfoglaltságod miatt, részben az én fizikai gatlásaim miatt nem sikerült. Így szerettem volna ékeid a Vörösmarti téri Laufer féle könyvsátorban is személyesen látni és most megjelent Nászidnuló című regényem egybe megköszönni, hogy a lengyel követség sajtóosztálya kulturattaséjének, Cermakova asszonynak voltál szíves lengyelnyelven való megjelentetésre ajánlani Stradivari című regényemet. Boldizsar azonban elragadott, mielőtt minderre időm lehetett volna. Így ezúton küldöm el Nászidnuló című regényem tiszteletpéldányát és örülnék, ha arról annak elolvasása után őszinte véleményedet közölnéd velem, melyet mindig, mondhatom, ifjúkorom óta nagyra becsültem.

Kérlek, add át szívélyes üdvözléteket Borstieber Gertrudnak, akinek lesegája segítette az Végújhelyen erre a zürös világra, amint azt meg is írtam Fekete éveim című önéletrajzomban. Örülnék, ha egyszer alkalmat adnátok arra, hogy személyesen is találkozzunk, úgyhiszem, sok mondani valónk lenne egymás számára.

Szeretettel köszönt igaz hived

Szántó György

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.

Cinem: Szántó György, Budapest, IV. Váci utca 7. II. 2. Tel: 786718.

Budapest, 1952, február 15.

Igentisztelt Lukács György Elvtárs!

Nem szokásom, hogy kritikussal vitábaszáljak. Azt az elvet vallom, hogy a mű nem tud önmagáért beszélni, írója nevétséges, vagy szánalmas helyzetbe kerül, ha munkáját védelmezni akarja. A gyermeket vállalni kell, minden hibájával együtt. Hogy most mégis reflektálok kritikai megjegyzéseire, amelyek munkámat is érték, ennek egészen más okai vannak, mint holmi védekezés, vagy terméketlen vita. Ugyanis olyan körülményekről kell önt tájékoztatnom, amelyeket nem ismerhet, mert mindig elzárkózott a velem való személyes érintkezéstől.

1. Elsősorban ama kritikai megjegyzésére kell rátérnem, hogy: regényirodalomunk a kongresszus óta semmi fejlődést sem mutat. Akár a pártkongresszust, akár az írókongresszust érti ezalatt, az azóta eltelt idő nem elegendő arra, hogy a regényirodalom fejlődését le lehessen mérni eredményekben.

Merem állítani, hogy íróink és magam is minden tekintetben megszivleltük és magunkévátettük pártunk vezetőinek irányító utasításait. Elsősorban történelmi hagyományaink és katonai erényeink ápolását, haladó korszakaink kiértékelésével. Ez politikai szükségesség honvédó harcaink szellemi előkészítésére. Hiszen a nagytöke imperializmusa mindenkor fenyegeti békétaborunkat.

Meg is született néhány történelmi regény, holott ezek kiérlelésére jóval több időre lett volna szükség. Most mégis sokallják a történelmi regény számát és a szakosztály révén azt az utasítást kaptuk, hogy forduljunk sürgösen a ma problémái felé, erre most nagyobb szükség van.

Lehet, hogy lírai termékekben inkább elegezhetnek költőink a váltakozó utasításoknak, de regényt gyorsan írni nem tudunk. Aki mégis megteszi, kiérlelt munkával nem szolgálhatja pártunk eszméit, csak a sematikus és így értéktelen propagandát.

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.

2. Én a szakosztályok megalakulása előtt az ifjúsági irodalom munka-
területét választottam, mert ennek láttam legnagyobb hiányát. Három évvel
ezelőtt fejeztem be „Esze Tamás talpasai”, című ifjúsági regényemet,
melynek politikai célja nemcsak katonai erőneink ápolása,
haladó korszakaink egyikének megelevenítése, de többször is ennél. Azt akartam
dokumentálni a történelmi realitásnak megfelelően, hogy a népi népi
szabadságharcot megívni nem lehet. Ez volt munkám szociális célkitűzése.
Lehet, hogy csak kismértékben sikerült. De első kísérletem az ifjúsági
irodalom terén, ezenkívül a terjedelemben annyira korlátoztak az akkori
magas könyvárak miatt, hogy szűkreszabott ruha lett belőle. Hogy ez
különböző akadályversenyek miatt csak múlt év őszén jelenhetett meg,
az nem az én hibám. Én megírtam már két évvel a kongresszus előtt.

2. Ugyvélem, Esze Tamás című regényemmel szemben második ifjúsági regényem.
A boszorkány fejlődést mutat. Politikai célkitűzése annak kimutatása,
hogyan üldözte az egyház a világi tudományt az újkor hajnalán. Hogy nem
egészen rosszul oldottam meg ezt a számomra kijelölt feladatot, annak egyik
jele, hogy a napokban jelent meg a regény második kiadása. Ezzel szemben
a sajtó egyetlen szóval sem emlékezett meg a boszorkányról, még az ifjúsági
regények felsorolásaiban is gondosan kihagyva azt. Valószínűleg Könyves
Kálmán királyunk törvénye alapján. De stigris, quid non sunt, nulla mentio fi.
Arra azonban volt egy egész kolumnája az Irodalmi Ujságnak, hogy
egy történész orvtámadásának helyet adjon, aki maga szolgáltatatta nekem
hasonnevű ösre vonatkozó kutatásának adatait. Az én cáfolatomat ellenben
elvé visszautasítja a szekresztőség, anélkül, hogy magát a könyvet, vagy
a cáfolatot elolvasta volna. Írói hitelrontásra jó a külső „munkatárs”, is.
3. Harmadik ifjúsági regényem, „Az Alapítók kincse”. Ezt az elmúlt év
szeptemberében fejeztem be és átadtam az ifjúsági Könyvkiadó vezetőségének.
Véleményem szerint a boszorkánnyal szemben is haladást mutat, mert nem

korlátoztak a terjedelemben és így szerkezetileg nem kellett erőszakot tennem önmagamon. Politikai célkitűzését drávémenti honvédő háború példamutatásában jelölték ki. Ennek eleget is tettem Zrinyi Miklós hősiességének és honmentő cselekedetének felidézésében. Most az új akadályverseny következett. A belső lektor százszázalékosan pozitív véleménye után kiadták szaklektornak. Ez két hónapig hozzá sem nyúlt, amíg másik szaklektornak ki nem adták. Ennek véleményezése is százszázalékosan pozitív volt, az általa kívánt javításokat ezért elvégezte. A lektorátus elvégezte a sajtóalárendezést. Ekkor még valaki elolvasta és meghúzta. Ebbe is beléegyeztem. Az illusztrációs anyag kliséi már három hónapja elkészültek. Regényem sorsáról még most sem tudok pozitívumot

Öt és fél hónapja fekszik a kézirat a kiadónál, holott a kollektív szerződés szövege szerint azt hat hét alatt lektorizáltatni kellett volna. Ki a felelős ezekért a munkatempoért? Az író, aki nyolc hónap alatt megírt egy négyszázoldalas regényt, melyhez hét forrásmunkát kellett elolvasnia, vagy a kiadó? Hogyan lehet így a kritikának fejlődést és irányvonalat lemérnie, a kulisszák mögött lefolyó kétségbeesett küzdelmet nem ismerve?

Igentisztelt Lukács György Elvtárs! Beláthatja, hogy az ilyen küzdelem csak az író elbukásával végződhetik, ha a párt nem siet segítségére. Ön még nagy vonalakban sem ismeri írói és közpírói munkásságomat és így azt sem tudhatja, hogy én huszonöt éve szolgálom a párt eszméit. A lesújtó kritikák nem építőtermészetűek, ha a szándék meg is van bennük. Ami a teoretikai és ideológiai vitaanyagot illeti, ennek részletezésével itt nem fárasztom, ezt majd a történelmi regényről rendezendő vitaesten fogom elmondani. Itt csak olyan körülményekről akartam tájkoztatni, amelyekről önnek nem lehetett tudomása.

Elvtársi üdvözlettel

MTA FIL. INT.
Lukács Arch.

Gábor Jón